

Жұмекен Нәжімеденов

Келін

Жұмекен Нәжімеденов
Келін

http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=22579662

КЕЛІН:

Содержание

КЕЛН

4

Конец ознакомительного фрагмента.

12

ЖҰМЕКЕН НӘЖІМЕДЕНОВ КЕЛІН

КЕЛІН

ЖҰМЕКЕН НӘЖІМЕДЕНОВ

(1935–1983)

1

Сонау жылдар еді бұл...
Күзетті аспан күңіренген ел үнін.
Ел күзетті әкесі жоқ баланы,
Шал күзетті жесір қалған келінін.

Күзетті ана нәрестесіз бесігін,
Жар күзетті күйеуінің есімін.

Түн ішінде түндей қара шал қақты
Кей жесірдің іштен ілген есігін.

Ар күзетті туған жердің картасын,
Көлін, тауын, жесірлерін, жартасын.
Күзетті іні ер-тоқымын ағаның,
Ай күзетті кәрі аспанның қабағын.

Жатты солай талай қыс пен күз өтіп,
Бұл дүние бірін-бірі күзетіп...

«Сонау жыл» деп аталады ол енді!
Жазсақ-тағы шаттық жайлы өленді;
Елестетсем қара жылды, көз жасын,
Әлі күнге шыдамаймын өз басым.

Соғыс күлі көміп кеткен денені
Көктем гүлі қайта көктеп түледі...
Қасиетінді білу үшін аяулы ел,
Қасіретінді есіме алғым келеді.

Сонау жылдар еді бұл...
Келін сонда дәл жиырма бес жаста еді,
Ойламаушы ең қартайар деп әсте оны.
Кісі жоқта айна алдына келетін,
киіп алып қызыл мақпал жилетін.

Түйме орынын жаңғыртумен күнбе-күн
Он саусақ та атқаратын міндетін.

Қайта-қайта тарқатылып қара шаш
қара бұлғтай жаба-тұғын күн-бетін.

Белгісіз бір ұят буып кейде оны,
«Толысқаным – семіргенім ғой» – деді.
Бірден-бірге ауырлады ол, қалды әне
Бір ай бұрын киіп жүрген көйлегі.

Бір қуаныш, бір қорқыныш бойды алып,
Қала-тұғын кейде оңаша ойланып.
Күн-күн сайын үдей өсіп молайған
Арылғысы келе-тұғын сол ойдан.

Кейде алуға қызығатын ана атын, –
Мұндай сезім өзіне де жаңа тым.
Бірақ шалдар «қызым» десе – нұрланып,
«Келін» десе – қоңырайып қалатын.

2

Солқ етті жер бір түні...
Түгін жұтты көкжиектің құлқыны.
Сол бір сәтте жинай алмай тұрды аспан
Миығында қалып қойған күлкіні.

Күлкі-дағы – күннен қалған бір белгі, –

Күн соңында қызыл шапақ тұрды енді...
Соғыс деген жалғыз ауыз сөз ғана
Сұп-суық бір шеңгелімен бүрді елді.

Бірінші рет жиырылды ақ маңдай,
Бірінші рет елегізді ел, батқанда Ай,
Жер тозаңы кетті бірден жайылып,
бүкіл дүние келі түйіп жатқандай.

Зірк еткізіп тепті жүрек кеудені,
ышқынған жан бірінші рет «Мен!» деді.
Жас келіннің жайнап тұрған жүзіне
күлкі-дағы бірінші рет келмеді.

Ойларынан ажырады ол жай күнгі,
бірінші рет мойындады қайғынды.
Бірінші рет сүйіп еді бір жігіт,
одан-дағы бірінші рет айырылды.

Тұңғыш шыққан гүл секілді ырғала –
тұңғыш рет жарық көрді бір бала.
сол күн бұған сезім берді жаңа тым,
сол күн бұған алып берді ана атын.
Тез арықтап семіз өмір, тойлы өмір
Қайта киді сыймай қалған көйлегін.

Бұл үй сонда – көп үйлердің бірі еді,
бірі от жақса – күл алатын біреуі.
Қашан көрсең – қыстырулы тұратын
белдеуінде құрығы мен күрегі.

Сұлтан атай әңгіме етсе нені ұйып,
Ұлпа шешей тыңдай-тұғын кемиіп.
Айдар деген жалғыз ұлы бар еді,
Жігіт еді ол да өзінше әдемі:

Қошқар тұмсық, қысқа мойын, кең кеуде,
бел жұп-жұмыр, сала құлаш белбеу де!

Қақпақ жауырын, шалқақ біткен басы да,
тек маңдайы жараспайтын жасына.

Құдықшы еді колхозда ол сол жылы
Ғажап еді күштілігі, молдығы.

Құдық қазса қарайтын жұрт қызығып
Топырағы ұшады деп тізіліп.
Сөзге, сөзге шорқақ дейтін кейде ол,
бірақ кезін көрмепті ешкім сөйлеген.

Бұл семья – төрт-ақ адам делінді,
қоссақ егер жаңа түскен келінді.
Иә, бұлар төртеу еді, төртеуі
секілді еді төрт керемет ертегі.

Сұлтан атай ерттей қалса сары атын,
Ұлпа шешей айыл алып баратын.
Келін үйден көпшік алып шығатын,
Сүйтіп, бәрі бір ат ерттеп тұратын.

Бір түбірлі бәйтеректей саялы –
Бәрі қосып бір көлеңке жаяды.
Дастарқанның төрт бұрышы – төртеуі,
Бұларға өмір бесеу болуды аяды.

Айдар кетті... келіп еді бір адам,
Ол да мұнда келе-сала жылаған.
Сонымен, шал, кемпір, келін... өседі ұл –
Төртеу болды тағы менің есебім.

4

Шағын ғана қоңырқай үй тұр дөңде,
Иесі емен, бата алмаймын кір деуге.
Жапа-жалғыз томсырайып тұр сол үй,
секілденіп ойы сөнген бір кеуде.

Түнгі ошақта бықсып қана жанады
шала кебу салған тезек жаңағы.
Жалын тілі жалт етсе бір... төңірек
бұрынғыдан көрінер сәл кеңірек.

Тым-тырыс түн қымтап алған маңайды,
әлгі ошақты айнала кеп қамайды.
От лау етсе – күйдіріп ап қанатын,
ыршып түсіп, қайта ұмтылар қара түн.

Әйтсе-дағы осы бір от жылытты ой,
қарайсың кеп жан жадырап, жібіп бой,
Болса да әлсіз, қалың қайғы ішінде
Жылтыраған бір кішкене үміттей...

Келін отыр, бейне ашыққан адамдай
Осынау бір оттан көзін ала алмай.
Отқа дем-дем жақындайды ол... кенеттен
өзі бірге жанатындай сол отпен.

Алау сүйіп албыраған бетінен
бір қуаныш көрмегеніме өкінем!
Қуаныштың бір мінезі бар тағы:
ол – осындай сұлулардан қорқады.

Сұлуға да тақты мезгіл сын, айып,
Жүрсе де ол желпініп бір тыңайып:
Көзі, бейне, шаттанудан гөрі де,

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.